

WICEPREZES
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
MARIAN CICHOSZ

KAP-4100-09-01/2012

Warszawa, dnia 19 kwietnia 2012 r.

**Pan
Janusz Witkowski
Prezes
Głównego Urzędu Statystycznego**

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli przeprowadziła w okresie od 2 stycznia do 28 marca 2012 r. w Głównym Urzędzie Statystycznym (GUS) kontrolę wykonania budżetu państwa w 2011 r. w części 58 – Główny Urząd Statystyczny.

W związku z kontrolą, której wyniki zostały przedstawione w protokole kontroli podpisanym w dniu 6 kwietnia 2012 r., Najwyższa Izba Kontroli, stosownie do art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Panu Prezesowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia realizację budżetu państwa w 2011 r. w części 58 – Główny Urząd Statystyczny. Pozytywną ocenę uzasadnia fakt, że w GUS rzetelnie zaplanowano i zrealizowano dochody budżetowe, a wydatków dokonywano zgodnie z obowiązującymi przepisami, gospodarnie i na zadania służące realizacji celów jednostki. NIK pozytywnie ocenia także skuteczność funkcjonującego w GUS systemu rachunkowości i ustalonych procedur kontroli finansowej oraz wiarygodność ksiąg rachunkowych. Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły m.in.:

- nieprzekazania gminom przez dysponenta głównego informacji o kwocie dotacji określonej w projekcie ustawy budżetowej oraz nieterminowe przekazanie gminom informacji o kwocie dotacji określonej w ustawie budżetowej, co stanowiło naruszenie art. 143 ust. 1 pkt 2 i art. 148 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych², zwanej dalej „ufp”;

¹ Dz.U. z 2012 r., poz. 82.

² Dz.U. Nr 157, poz. 1240 ze zm.

- włączenia przez dysponenta głównego danych zawartych w sprawozdaniach jednostkowych do sprawozdań łącznych Rb-50³ przed usunięciem przez jednostki samorządu terytorialnego nieprawidłowości w nich zawartych;
- niezachowania należytej staranności przy planowaniu wydatków na szkolenia oraz na realizację zadań spisowych w 2011 r.;
- ujęcia w księgach rachunkowych wartości niematerialnych i prawnych w wartości innej niż cena nabycia, co było niezgodne z art. 33 ust.1 w nawiązaniu do art. 31 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości⁴, zwanej dalej „uor”;
- dokonywania płatności z nieuzasadnionym wyprzedzeniem od 10 do 30 dni przed umownym terminem płatności.

Zgodnie z przyjętymi w NIK kryteriami oceny nie spowodowało to jednak obniżenia oceny ogólnej wykonania budżetu państwa w części 58.

1. Dochody budżetu państwa zaplanowane w ramach części 58 w ustawie budżetowej z dnia 20 stycznia 2011 r.⁵, zwanej dalej „ustawą budżetową”, w kwocie 5 144,0 tys. zł zostały zrealizowane w wysokości 5 334,5 tys. zł, tj. 103,7% planu. Dochody osiągnięto głównie z tytułu udostępniania danych statystycznych, tj. wpływów z przejętych zadań, które w 2010 r. były finansowane z rachunku dochodów własnych (3 240,4 tys. zł), wynajmu czasowo niewykorzystanej dla potrzeb statystyki powierzchni biurowej oraz powierzchni dachowej i parkingowej (491,2 tys. zł), zwrotów wydatków poniesionych w latach poprzednich (440,5 tys. zł) oraz sprzedaży publikacji i wydawnictw GUS i urzędów statystycznych (416,9 tys. zł). Na koniec 2011 r. w części 58 wystąpiły należności w kwocie 175,1 tys. zł, w tym zaległości stanowiły 134,6 tys. zł. Zaległości dotyczyły głównie zasądzonych od dłużników należnych kwot z tytułu zwrotu wartości przywłaszczonego mienia (97,0 tys. zł) oraz zwrotu należności za niedostarczone do GUS materiały budowlane (28,5 tys. zł). W obu przypadkach trwa egzekucja komornicza.

2. Wydatki budżetu państwa zaplanowane w ustawie budżetowej w części 58 w kwocie 694 382,0 tys. zł, w trakcie 2011 r. zwiększono ze środków rezerw celowych do kwoty 698 532,0 tys. zł. Wydatki zrealizowano w kwocie 692 959,9 tys. zł, tj. w 99,2% planu po zmianach. Największą pozycję stanowiły wydatki na realizację zadań związanych z przeprowadzeniem Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011, (zwanego dalej „NSP 2011”) i opracowanie wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2010, (zwanego dalej „PSR 2010”) oraz wyników NSP 2011 (314 829,2 tys. zł). Z kwoty przyznanych w trakcie roku rezerw celowych wydatkowano 3 278,4 tys. zł (79%) na realizację zadań finansowanych w 2010 r. z rachunku dochodów własnych⁶ (2 473,6 tys. zł), sfinansowanie dwóch zadań w ramach programu „Przygotowanie, obsługa i sprawowanie

³ Rb-50 kwartalne sprawozdanie o dotacjach związanych z wykonywaniem zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego ustawami za 4 kwartał 2011 roku i Rb-50 kwartalne sprawozdanie o wydatkach związanych z wykonywaniem zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego ustawami za 4 kwartał 2011 roku.

⁴ Dz.U. z 2009 r. Nr 152, poz. 1223 ze zm.

⁵ Dz.U. Nr 29, poz. 150.

⁶ Wykonywanie na zamówienie opracowań wspomagających inne systemy informacyjne administracji publicznej, badań, analiz statystycznych oraz prowadzenie szkoleń w dziedzinie statystyki.

Przewodnictwa Polski w Radzie Unii Europejskiej w II połowie 2011 r.” (126,1 tys. zł), sfinansowanie projektu w dziedzinie „Dobre rządzenie i społeczeństwo obywatelskie” (191,4 tys. zł) oraz sfinansowanie dodatków służby cywilnej wraz z pochodnymi (487,3 tys. zł). Niższe wykonanie wydatków wynikało głównie z oszczędności przetargowych, a także z zaprzestania naliczania, z uwagi na przekroczenie górnej rocznej podstawy, składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe. Badane w Centrali GUS wydatki ze środków pochodzących z rezerw celowych w kwocie 2 625,4 tys. zł (97,1%) zostały zrealizowane zgodnie z przeznaczeniem określonym w decyzjach Ministra Finansów. Na koniec 2011 r. w części 58 nie wystąpiły zobowiązania wymagalne.

Wprowadzone przez Prezesa GUS w trakcie 2011 r. zmiany planu wydatków, polegające na przeniesieniach planowanych kwot pomiędzy rozdziałami i paragrafami klasyfikacji budżetowej w ramach działu zostały dokonane zgodnie z art. 171 upf. Dysponent główny o przeniesieniach wydatków majątkowych każdorazowo informował Ministra Finansów. Tym samym został zrealizowany wniosek NIK, dotyczący informowania Ministra Finansów o decyzjach Prezesa GUS w sprawie zmian w planie finansowym w zakresie wydatków majątkowych, sformułowany po kontroli wykonania budżetu państwa w 2010 r. w części 58 – GUS.

Plan finansowy wydatków Centrali GUS określony w ustawie budżetowej w kwocie 260 976,8 tys. zł został w ciągu 2011 r. 32 decyzjami Prezesa GUS zmniejszony per saldo o kwotę 81 185,2 tys. zł do kwoty 179 791,6 tys. zł, tj. o 31,1%. Dyrektor Generalny GUS wyjaśnił, że wynikało to przede wszystkim z dokonywania w trakcie roku przesunięć w zakresie środków na realizację i opracowanie wyników spisów, w tym przede wszystkim środków na wynagrodzenia rachmistrzów oraz zakupu wirtualnych stacji roboczych na potrzeby opracowania wyników spisów powszechnych, pierwotnie ujętych w planie Centrali GUS, a następnie rozdysponowanych do urzędów statystycznych. Zdaniem NIK, środki na wydatki powinny być planowane z uwzględnieniem powiązania kwot z rzeczową realizacją zadań przez poszczególnych dysponentów. Ma to szczególne znaczenie, zwłaszcza dla rzetelnego określenia danych na potrzeby planowania wydatków budżetu państwa w układzie zadaniowym. Skala przesunięć środków pomiędzy jednostkami statystyki publicznej świadczy o niezachowaniu należytej staranności przy planowaniu wydatków na realizację zadań spisowych w 2011 r.

Zasilanie rachunku bankowego GUS realizowane było stosownie do zgłaszanych zapotrzebowań. Analiza⁷ stanu środków pieniężnych oraz obrotów na rachunku bankowym wydatków GUS w 2011 r. wykazała, że środki zapotrzebowywano w kwotach adekwatnych do planowanych wydatków, a ewentualne pozostałości środków na koniec poszczególnych dni roboczych były automatycznie przeksięgowywane na centralny rachunek bieżący budżetu państwa.

Za zgodą Ministra Finansów⁸ w 2011 r. w części 58 funkcjonowały rachunki pomocnicze w urzędzie Statystycznym we Wrocławiu i w Zakładzie Wydawnictw Statystycznych w Radomiu. Zgodnie z § 16 ust. 4 rozporządzenia w sprawie

⁷ Na koniec każdego dnia operacyjnego.

⁸ Na podstawie § 16 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 20 grudnia 2010 r. w sprawie rodzajów i trybu dokonywania operacji na rachunkach bankowych prowadzonych dla obsługi budżetu państwa w zakresie krajowych środków finansowych oraz zakresu i terminów udostępniania informacji o stanach środków na tych rachunkach (Dz. U. Nr 249, poz. 1667), zwanego dalej „rozporządzeniem w sprawie rodzajów i trybu dokonywania operacji na rachunkach bankowych”.

rodzajów i trybu dokonywania operacji na rachunkach bankowych, dyrektorzy ww. jednostek terminowo złożyli kwartalne informacje o stanie środków na rachunkach pomocniczych państwowej jednostki budżetowej.

2.1. W 2011 r. wydatki na dotacje celowe zrealizowano w kwocie 77 784,6 tys. zł, tj. w 97,3% planu po zmianach. Dotacje były przekazywane gminom przez Prezesa GUS za pośrednictwem właściwych miejscowo dyrektorów urzędów statystycznych i przeznaczone na realizację NSP 2011, tj. na przygotowanie, zorganizowanie i przeprowadzenie spisu na terenie gminy. Z udzielonych wyjaśnień wynika, że dyrektorzy urzędów statystycznych w wyniku weryfikacji sprawozdań finansowych gmin z realizacji dotacji nie stwierdzili przypadków wykorzystania dotacji niezgodnie z przeznaczeniem, pobrania ich nienależnie lub w nadmiernej wysokości. W przypadkach nieterminowego dokonania zwrotów dotacji naliczono gminom odsetki za zwłokę.

Z ustaleń kontroli wynika, że w 2011 r. gminom nie przekazano informacji o kwocie dotacji określonej w projekcie ustawy budżetowej, co było niezgodne z art. 143 ust. 1 pkt 2 ufp. Informację o kwocie dotacji określonej w ustawie budżetowej przekazano gminom z przekroczeniem terminu wynikającego z art. 148 pkt 1 ww. ustawy⁹. Według wyjaśnień Dyrektora Generalnego GUS, nie było możliwe przekazanie jednostkom samorządu terytorialnego informacji o kwocie dotacji określonej w projekcie ustawy budżetowej oraz terminowego przekazania informacji o kwocie dotacji określonej w ustawie budżetowej, ponieważ liczba rachmistrzów w poszczególnych Gminnych Biurach Spisowych ulegała zmianie, co wpływało na zmianę wysokości zarówno dodatków spisowych jak i wydatków rzeczowych. W ocenie NIK, powyższe okoliczności nie zwalniały GUS od dotrzymywania ustawowych terminów przekazywania gminom informacji w tym zakresie.

2.2. W 2011 r. na realizację wydatków bieżących w części 58 wykorzystano kwotę 547 146,4 tys. zł, tj. 99,5% planu po zmianach głównie na wynagrodzenia wraz z pochodnymi, na które wydatkowano 271 912,9 tys. zł, tj. 100% planu po zmianach i 39,2% wydatków w części 58. Wydatki bieżące Centrali GUS zrealizowano w kwocie 136 203,4 tys. zł, tj. 99,2% planu po zmianach. Przeciętne zatrudnienie w części 58 w 2011 r. wynosiło 6 259 etatów¹⁰ i było niższe o 35 etatów o (0,6%) w porównaniu z przeciętnym zatrudnieniem w 2010 r. Na zmniejszenie przeciętnego zatrudnienia w GUS miały wpływ odejścia pracowników na emeryturę oraz rezygnacje z pracy ze względu na niski poziom płac w służbach statystyki publicznej. Przeciętne wynagrodzenie przypadające na jednego pełnozatrudnionego było wyższe od przeciętnego wynagrodzenia w 2010 r. o 1% i wyniosło 3 620,3 zł. W 2011 r. wynagrodzenia osób zajmujących w GUS kierownicze stanowiska państwowe (tzw. „R”) były wyliczone w wysokości wynagrodzenia przysługującego tym osobom w grudniu 2008 r. Spełnione zostały tym samym wymogi zawarte w obowiązujących w 2011 r. przepisach¹¹.

Wydatki majątkowe zrealizowano w kwocie 44 428,7 tys. zł¹², tj. 98,7% planu po zmianach i 6,4% wydatków w części 58, w tym wydatki majątkowe Centrali GUS zrealizowano w kwocie 37 720,9 tys. zł, tj. 98,8% planu po

⁹ Wersję elektroniczną pisma GUS przekazał do urzędów statystycznych 7 marca 2011 r. (5 dni po terminie wynikającym z ufp), zaś wersję papierową 22 marca (20 dni po terminie wynikającym z ustawy).

¹⁰ W przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

¹¹ Art. 1 ustawy z dnia 26 listopada 2010 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z realizacją ustawy budżetowej (Dz. U. Nr 238, poz. 1578 ze zm.) oraz art. 3 ust. 2f ustawy z dnia 31 lipca 1981 r. o wynagrodzeniu osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe (Dz.U. Nr 20, poz. 101 ze zm.).

¹² W tym 5 061,6 tys. zł z § 6069.

zmianach. Z kwoty tej sfinansowano głównie zakupy sprzętu komputerowego wraz z oprogramowaniem (31 742,6 tys. zł) i terminali (1 230,1 tys. zł) na potrzeby przeprowadzenia NSP 2011, a także dostawę sprzętu teleinformatycznego i licencji oprogramowania oraz rozbudowę infrastruktury informatycznej, w związku z projektem System Informacyjny Statystyki Publicznej (5 061,6 tys. zł).

Szczegółową kontrolą objęto wydatki w łącznej kwocie 107 787,0 tys. zł¹³ (w tym m.in. 47 628,7 tys. zł poniesione na zakup towarów i usług, 60 158,3 tys. zł¹⁴ na zakupy inwestycyjne) tj. 15,5% ogółu wydatków zrealizowanych w 2011 r. w części 58 oraz 51,0% wydatków¹⁵ Centrali GUS. Wydatki te zostały poniesione zgodnie z planem rzeczowym i finansowym, w sposób celowy i gospodarny.

Kontrola czterech postępowań o udzielenie zamówień publicznych¹⁶ na kwotę 28 252,1 tys. zł (tj. 90,1 % wszystkich udzielonych w 2011 r. zamówień) wykazała, że przedmiotowe postępowania przeprowadzono zgodnie z obowiązującymi przepisami, w szczególności zgodnie z ustawą Prawo zamówień publicznych¹⁷. Zamawiający w badanych postępowaniach dokonywał wyboru najkorzystniejszej oferty na podstawie aktualnych zaświadczeń o niezaleganiu Wykonawcy we wpłatach podatku i składek ZUS. Tym samym został zrealizowany wniosek pokontrolny, sformułowany po kontroli wykonania budżetu państwa w 2010 r.¹⁸

NIK zwraca uwagę, że zobowiązania wynikające z 89 zbadanych dowodów księgowych na łączną kwotę 72 868,3 tys. zł¹⁹, zostały uregulowane od 10 do 30 dni przed terminem zapłaty określonym w umowie. Zdaniem NIK, znacznie wcześniejsze regulowanie zobowiązań, szczególnie w świetle pisma Ministra Finansów z dnia 28 stycznia 2011 r. (numer BP 2/4113/1/2011/363), jest niecelowe. W piśmie tym Minister Finansów poinformował dysponentów m.in., że przy opracowywaniu harmonogramu wydatków na 2011 r. należy zwrócić uwagę na realne terminy płatności wynikające z postępowań wszczynanych w trybie przetargów. Racjonalne gospodarowanie środkami budżetowymi, szczególnie w warunkach deficytu budżetowego wymaga, aby zobowiązania regulowane były bez nieuzasadnionego wyprzedzenia.

¹³ 80 zapisów księgowych dobranych metodą statystyczną (MUS) oraz 36 zapisów księgowych dobranych w sposób niestatystyczny, które obrazują wydatki majątkowe oraz wydatki z budżetu środków europejskich.

¹⁴ U dysponenta III stopnia w GUS brak jest możliwości sprawdzenia – w odniesieniu do kwoty 59 540,5 tys. zł - czy przy zakupie środków trwałych dokonuje się kontroli funkcjonalnej zakupionych środków, czy dokumenty zakupu poddawane są kontroli merytorycznej obejmującej datę rozpoczęcia eksploatacji, czy zostały przekazane do użytkowania w zakładanym terminie, czy zostały one prawidłowo ujęte w ewidencji środków trwałych, z uwagi na fakt, że faktury za ww. wydatki ewidencjonowane są Wn 080/Ma 201, a zakupione usługi/towary dostarczane do jednostek statystyki publicznej. Na podstawie sporządzonych not księgowych dotyczących nieodpłatnego przekazania z Centrali GUS do innych jednostek statystyki publicznej z konta 080 Ma następuje rozchód nieodpłatnie przekazanych środków trwałych w budowie. Możliwość przeprowadzenia ww. badania była możliwa na próbie wydatków w kwocie 617,9 tys. zł, tj. przyjętych do ewidencji środków trwałych/wartości niematerialnych i prawnych w Centrali GUS (dotyczących dwóch faktur).

¹⁵ Budżetu krajowego i środków europejskich.

¹⁶ Jedno w trybie zamówienia z wolnej ręki, jedno w trybie przetargu ograniczonego i dwa w trybie przetargu nieograniczonego.

¹⁷ Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. (Dz.U. z 2010 r. Nr 113, poz. 759 ze zm.).

¹⁸ Wniosek dotyczył wyeliminowania nieprawidłowości w stosowaniu obowiązujących procedur przy udzielaniu zamówień publicznych.

¹⁹ Płatności dokonywano z wyprzedzeniem: od 10 do 15 dni (10 płatności na kwotę 20 354 642,46 zł), od 16 do 20 dni (12 płatności na kwotę 15 184 956,60 zł), od 21 do 25 dni (24 płatności na kwotę 10 179 060,15 zł), od 26-30 dni (39 płatności na kwotę 27 149 638,18 zł).

W 2011 r. w Centrali GUS zrealizowano wydatki na opłaty abonamentowe w wysokości 6,7 tys. zł. Kwota ta wynikała z liczby posiadanych przez GUS odbiorników radiofonicznych i telewizyjnych i została ustalona zgodnie z obowiązującymi przepisami²⁰.

3. Wydatki budżetu środków europejskich zaplanowane w ustawie budżetowej w części 58 w kwocie 30 906,0 tys. zł w trakcie roku, w efekcie przeniesień środków z rezerw celowych, zostały zwiększone o 1 470,8 tys. zł (o 4,8%) do kwoty 32 376,8 tys. zł. Wydatki zrealizowała Centrala GUS w kwocie 30 663,5 tys. zł, tj. 94,7% planu po zmianach. Poniesiono je głównie na zakupy sprzętu informatycznego i licencji oprogramowania, w związku z realizacją projektu PO IG pn. System Informacyjny Statystyki Publicznej (SISP). Niższe wykonanie wydatków wynikało głównie z unieważnienia postępowania na dostawę oprogramowania do rozbudowy środowiska systemowego projektu SISP²¹ oraz zaniechania rozbudowy funkcjonalnej portalu sprawozdawczego, z uwagi na konieczność realizacji pilniejszych zadań projektowych.

W budżecie środków europejskich zaplanowano również (w § 4707) wydatki na szkolenia, które zostały wykonane jedynie w 32,2% (133,4 tys. zł). Powodem był fakt, że koszty szkoleń informatycznych, wynikające z realizacji umowy na dostawę sprzętu teleinformatycznego i niewyodrębnionych w tej umowie, została zaplanowana i sfinansowana ze środków inwestycyjnych (§ 6067). W planie wydatków budżetowych na 2011 r. środki na ww. szkolenia informatyczne ujęto pomyłkowo w § 4707, co zdaniem NIK świadczy o niezachowaniu w planowaniu należytej staranności.

Szczegółową kontrolą objęto wydatki z budżetu środków europejskich w łącznej kwocie 27 769,7 tys. zł (poniesione głównie na realizację projektu SISP), tj. 90,6% zrealizowanych przez GUS wydatków z budżetu środków europejskich. Wydatki poniesiono zgodnie z zawartymi umowami, w sposób celowy i gospodarny. Płatności dokonano zgodnie z terminarzem płatności środków europejskich Banku Gospodarstwa Krajowego.

4. Funkcjonujący w GUS system rachunkowości spełniał wymogi określone w uor oraz w rozporządzeniu z dnia 5 lipca 2010 r. Ministra Finansów w sprawie szczególnych zasad rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego, jednostek budżetowych, samorządowych zakładów budżetowych, państwowych funduszy celowych oraz państwowych jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej²². Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia skuteczność funkcjonowania ww. systemu rachunkowości oraz ustalonych w ramach mechanizmów kontroli zarządczej, procedur kontroli finansowej, a także wiarygodność ksiąg rachunkowych. Opinia powyższa wynika z przeglądu analitycznego ksiąg rachunkowych i bezpośredniego badania 116 dowodów i zapisów księgowych o łącznej wartości 107 787,0 tys. zł²³. Badanie próby w zakresie poprawności formalnej dowodów oraz ich kontroli bieżącej i dekretacji (badanie zgodności) nie wykazało nieprawidłowości, z wyjątkiem dwóch przypadków polegających na

²⁰ § 3 rozporządzenia Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z dnia 6 maja 2010 r. w sprawie wysokości opłat abonamentowych za używanie odbiorników radiofonicznych i telewizyjnych oraz zniżek za ich uiszczenie z góry za okres dłuższy niż jeden miesiąc w 2011 r.

²¹ Złożona oferta znacznie przekraczała budżet, jaki zamawiający zamierzał przeznaczyć na to zadanie.

²² Dz. U. Nr 128, poz. 861.

²³ 80 dowodów/zapisów wybranych metodą statystyczną uwzględniającą prawdopodobieństwo wyboru proporcjonalne do wartości transakcji (MUS) oraz 36 dowodów/zapisów dobranych celowo.

dokonywaniu zapisów w ewidencji księgowej niezgodnie z dokumentami źródłowymi w zakresie opisu operacji gospodarczej, co było niezgodne z art. 23 ust. 2 uor. Powyższe nie miało wpływu na ocenę w zakresie formalnej poprawności dowodów i zapisów księgowych.

Badanie wiarygodności zapisów księgowych, tj. prawidłowości ich ujęcia w urządzeniach księgowych wykazało, że zostały one ujęte we właściwym okresie sprawozdawczym oraz ze wskazaniem odpowiednich kont syntetycznych i we właściwej wartości, z wyjątkiem ujęcia wartości niematerialnych i prawnych (na koncie 020) w kwocie zaniżonej o 47,6 tys. zł. Było to niezgodne z art. 33 ust.1 w nawiązaniu do art. 31 uor. Błąd ten nie miał wpływu na sprawozdawczość budżetową. Świadczy natomiast o nieskuteczności czynności inwentaryzacyjnych przeprowadzonych w drodze weryfikacji sald, których celem jest m.in. stwierdzenie, że posiadane dokumenty potwierdzają istnienie określonego salda oraz, że jest ono realnie i prawidłowo wycenione.

W GUS przeprowadzono również inwentaryzację w drodze spisu z natury rzeczowych aktywów trwałych. Badanie kontrolne pięciu zapisów księgowych, dotyczących składników majątkowych²⁴ wykazało, że podany w 48 kartach środka trwałego²⁵ (zwanych dalej „KŚT”) numer pomieszczenia i użytkownik są inne niż ustalone w trakcie oględzin przeprowadzonych przez kontrolera. Dane w KŚT w trakcie kontroli zostały zaktualizowane. Do zakończenia kontroli nie rozliczono stwierdzonych różnic inwentaryzacyjnych²⁶.

NIK zwraca uwagę na brak stosowania w GUS w sposób ciągły i jednolity zasad ewidencji kosztów poniesionych przez GUS na szkolenia realizowane w ramach umów nr 22/11/2010/SISP²⁷ i 62/SISP/PN/2011²⁸ związanych z realizacją projektu System Informacyjny Statystyki Publicznej oraz umowy nr 75/SPIS/WR/2010 na opracowanie, wykonanie i wdrożenie platformy mLearningowej na potrzeby PSR 2010 oraz NSP 2011. W ramach ww. umów zostali przeszkoleni pracownicy GUS w zakresie zarządzania i administrowania systemami i urządzeniami. Koszty ww. szkoleń, mimo że dotyczyły podobnego zakresu zostały zakwalifikowane w odniesieniu do ww. trzech umów odpowiednio w §§ 606, 470 i 430, w pierwszym przypadku zwiększając wartość inwestycji, w pozostałych przypadkach stanowiły koszty okresu bieżącego. W ocenie NIK, przyjęte zasady rachunkowości zgodnie z art. 5 ust. 1 uor należy stosować w sposób ciągły, dokonując jednakowego grupowania operacji gospodarczych, w tym przypadku ww. szkoleń. O braku jednolitego podejścia do kwalifikowania i ujmowania ww. kosztów szkoleń w GUS świadczy również fakt zaplanowania wydatków na szkolenia w ramach umowy 22/11/2010/SISP zarówno w § 470 jak i § 606, co opisano w pkt 3 wystąpienia.

W odniesieniu do umów 22/11/2010/SISP i 75/SPIS/WR/2010 stwierdzono także, że z uwagi na niewydzielenie w umowach i na fakturach ww. kosztów, brak jest możliwości ustalenia kalkulacji ceny jednostkowej za przeprowadzone szkolenia. Miało to wpływ na rozliczenia z wykonawcą umowy 75/SPIS/WR/2010, w ramach której przewidziano szkolenia w ramach II i IV etapu wdrażania odpowiednio dla 50 i 120 osób. Faktycznie przeszkolono 47

²⁴ 50 licencji (konto 020 wartości niematerialne i prawne) oraz dwóch środków trwałych.

²⁵ Dotyczących licencji.

²⁶ Z zatwierdzonego przez Dyrektora Generalnego GUS dnia 27 marca 2012 r. „Sprawozdania Komisji Inwentaryzacyjnej” wynika m.in., że wyjaśnienie niedoborów i nadwyżek i przedstawienie rozliczenia spisu nastąpi do dnia 30 kwietnia 2012 r.

²⁷ Przedmiotem umowy jest dostawa sprzętu teleinformatycznego i licencji oprogramowania oraz budowa systemów w ramach projektu SISP.

²⁸ Przedmiotem umowy jest dostawa i wdrożenie infrastruktury sieciowej na potrzeby projektu SISP.

i 106 osób. GUS wypłacił w całości wynagrodzenie za wykonanie etapu II umowy (1 727,4 tys. zł, w tym przeszkolenie zgodnie z umową 50 osób) oraz etapu IV (601,0 tys. zł, w tym zgodnie z umową przeszkolenie 120 osób), gdyż w umowie brak było zarówno wydzielonych kosztów tych szkoleń, jak i zapisów zabezpieczających przed ponoszeniem kosztów szkoleń w razie niepełnej obsady (przewidzianej w umowie).

5. NIK pozytywnie opiniuje sprawozdawczość roczną GUS za 2011 r. w zakresie sprawozdań:

- Rb-23 o stanie środków na rachunkach bankowych,
- Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych,
- Rb-28 z wykonania planu wydatków budżetu państwa,
- Rb-28 UE z wykonania planu wydatków budżetu środków europejskich,
- Rb-28 Programy z wykonania planu wydatków budżetu państwa w zakresie programów realizowanych ze środków pochodzących z budżetu UE oraz niepodlegających zwrotowi środków z pomocy udzielanej przez państwa członkowskie EFTA, z wyłączeniem wydatków na realizację Wspólnej Polityki Rolnej,
- Rb-Z o stanie zobowiązań wg tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji,
- Rb-N o stanie należności oraz wybranych aktywów finansowych.

Jednostkowe sprawozdania budżetowe Centrali GUS za 2011 r. zostały sporządzone na podstawie danych zawartych w ewidencji księgowej i przedstawiały rzetelny i prawdziwy obraz zrealizowanych dochodów oraz wykonanych wydatków w 2011 r., a także stan należności i zobowiązań na koniec roku. Łączne roczne sprawozdania budżetowe GUS: Rb-23, Rb-27, Rb-28, Rb-28 Programy, Rb-28 UE, Rb-Z, Rb-N sporządzono prawidłowo, na podstawie danych zawartych w sprawozdaniach jednostkowych podległych dysponentów. Zostały one przekazane do Ministerstwa Finansów w obowiązujących terminach.

W trakcie kontroli ustalono jednak, że dysponent główny części 58 włączył do sprawozdań łącznych Rb-50 o dotacjach i Rb-50 o wydatkach dane ze sprawozdań jednostkowych sporządzonych przez jednostki samorządu terytorialnego, pomimo że zawierały one błędy, co stanowiło naruszenie § 9 ust. 5 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 3 lutego 2010 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej²⁹. Błędy polegały na wykazaniu w tych sprawozdaniach kwot dotacji (zarówno planowanych jak i zrealizowanych), które były niezgodne z kwotami ujętymi w rocznym sprawozdaniu Rb-28³⁰. Dysponent główny, aby dochować obowiązującego terminu, przekazał Ministrowi Finansów wadliwe sprawozdania łączne, informując jednocześnie o występujących w nich błędach. Zdaniem NIK, dysponent główny jako udzielający dotacji z budżetu państwa nie podjął skutecznych działań w celu usunięcia niezgodności w jednostkowych sprawozdaniach Rb-50, w sposób umożliwiający

²⁹ Dz. U. Nr 20, poz. 103.

³⁰ Dane wykazane w sprawozdaniu Rb-50 o wydatkach i Rb-50 o dotacjach różnią się od danych wykazanych w sprawozdaniu Rb-28 – rocznym sprawozdaniu z wykonania planu wydatków budżetu państwa za okres od początku roku do dnia 31 grudnia 2011 r. (§ 2010) zarówno po stronie planu jak i wykonania. Wydatki w sprawozdaniu Rb-28 są wyższe od wydatków wykazanych w sprawozdaniu Rb-50 o dotacjach o 110.343,14 zł po stronie planu i o 10.197,99 zł po stronie wykonania. Wydatki w sprawozdaniu Rb-28 są wyższe od wydatków wykazanych w sprawozdaniu Rb-50 o wydatkach o 113.215,14 zł po stronie planu i o 52.880,50 zł po stronie wykonania. Ponadto dane wykazane w ww. sprawozdaniach Rb-50 o dotacjach i wydatkach również nie są ze sobą zgodne w planie i wykonaniu. Wydatki w sprawozdaniu Rb-50 o dotacjach są o 2.872,0 zł wyższe od wydatków wykazanych w sprawozdaniu Rb-50 o wydatkach po stronie planu i o 42.682,51 zł wyższe po stronie wykonania.

